

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Præfatio Quæ continet Historiam Consiliumque Operis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

P R Æ F A T I O

Quæ continet Historiam Consiliumque Operis.

N ipso Operis limine, quod non nostris, sed Divinæ Gratia viribus innixi suscipimus, paucis enarrare juvat, quæ sit illius origo & progressus, quæ sit methodus, quis fructus, quæ divisio.

Ab Operis origine ordimur, ut Lectori statim pateat ad illud non movisse nos effrænam scribendi libidinem, rei litterariæ publicoque commodo adeò perniciosam, sed unum ardensque publicæ utilitatis desiderium. Colliget enim ex illius Historia, inceptum id esse, perfectumque iri, ne pereat immensus, assiduusque decem ad minus annorum Labor, communis nobis quondam cum Amico nostro ad hanc rem perficiendam idoneo; is fuit Dominus LE MENC, Licentiatus Sorbonicus Aquensis, assiduæ lectionis Vir, illiusque qui omnia vincit laboris improbi non impatiens, mihi, omnibusque Juris Canonici Studiosis, antè diem raptus.

Cùm enim ille Parisiis commoraretur, ad consonas sibi Juris Canonici Collectiones inductus à Viris illius Juris peritissimis, eas ita instituerat, ut Canones, aliæque Juris Partes, quibus varia multiplexque materia continetur, ad breves aliquot Sententias, quibus unaquæque materia comprehendi possit, reducantur, & quælibet Sententia suo sub Titulo collocetur; illorum verò finis est, ut ex unaquæque Sententiâ loco suo collocatâ Tractatus de ea re fiat de qua proponitur.

Quas Parisiis orsus fuerat Collectiones, Aquis Sextiis eas continuavit; ubi nos, cùm tunc temporis admodum juvenes essemus, ad laboris societatem vocavit; itaque eo Duce prædictam colligendi formam sequentes, singulas quæ habentur in *Secundo* & in *Quinto Decretalium Libro*, nec non in *toto Sexti, Clementinarum, & Extravagantium*, tùm JOANNIS XXII. tùm *Communium Volumine* sententias, dum viveret collegeramus, cùm cæteras colligendas sibi ipse reservasset; at enim illo defuncto relictas ab ipso Collectiones ab humanissimo Fratre, Computorum Magistro, accepimus, ne defuncti labor, nosterque, imperfectus remaneret, minùsque quàm par esset, cui destinatus erat, publico bono inserviret.

His in Collectionibus quarum hæredes, ob dictas causas, quasi necessarii fuimus, alias inseruerat Amicus noster, factas ad explicationem vel Juris Canonici Romani, vel Juris Canonici Gallici, à Viris, aut circa utrumque, aut circa alterutrum, versatissimis; nos quoque dum colligebamus, accuratè notaveramus usus Gallicos circa res collectas, id quantum pro ætate licebat, quantumque nascenti in nobis Juris Gallicani

cognitioni conveniebat; sententiis, prout est dictum, collectis, *Regula* nomen à Magistro nostro impositum; tùm quia à suis ita edoctus erat, tùm quia dirigunt, ideoque eundem ac *Regula* effectum habent; tùm quia pars sunt quædam Canonum, qui idem ac *Regulæ* sonant; tùm quia pleræque sunt Generales Normæ ad agendum, sive in judicio, sive extrà judicium.

Collectionibus prædictis accesserunt aliæ eadem arte, à Domino DALLO Doctore, Socioque Sorbonico, MAZARINI Collegii Syndico, factæ: Istæ autem duodecim Codices in folio occupant, quorum alii Sententias nostris similes dumtaxat continent, alii verò Tractatus, inter quos nullus adeò perfectus est, ut quæcunque in Corpore Juris leguntur circa rem in eo discussam comprehendat; in margine Codicum referuntur quandoque Canones aliundè quàm ex Corpore Juris desumpti, interdum verò citantur dumtaxat. Collectas sententias, non *Regulas*, sed *Decisiones* vocat, quod tamen eodem modo recidere videtur, cum *Decisiones* istæ sint *Regulæ* aliarum *Decisionum*, *Regulæ* verò *Decisiones* contineant, sintque decidendi rationes: Has autem *Decisiones* ipsissimis Canonum verbis transcribit, eâ autem religione ut quantumvis plurimas, quoad sensum easdem, offenderit, singulas iisdem, quibus constant, terminis referat, eodemque modo Titulis Tractatum, quibus congruunt, subijciat, quod tædii, vanique laboris plenum, ideoque non imitandum, nobis visum fuit. In animo habebat Dominus DALLO jamdiù desideratum Juris Canonici, ad usum Gallicum, & ad utrumque forum Ecclesiasticum accommodati, Corpus condere; at vix benè cœpto Operi (si cum eo quod futurum erat conferatur) Opificem mors præripuit, in magnam Juris Canonici scientiæ perniciem: Ille verò moriens Collectiones suas Domino DE PRECELLES, Doctori Socioque Sorbonico, reliquit, qui gnarus similes nos habere Collectiones, juxtà quòd exposuimus, in Opus redigendas, pro humanitate suâ communes illas nobiscum fecit, adjectâ lege, ut quæ Amico suo deberemus, testaremur. Cui Legi libentissimè paremus, tùm ut promissis stemus, tùm ne quem suâ laude, suâque gloriâ, defraudemus; illam verò manifestamus, ut non spernendum veræ, quæ rara est, amicitiae, testimonium memoria commendemus.

Acceptatam autem Legem ut impleremus, concreditas nobis Collectiones, quantum in nobis fuit, perfecimus, iis adjectis, quæ ad hoc necessaria judicavimus, eaque de causa, cum illas Author generatim divisisset, in Tractatus, Titulos, Sectiones, vel Paragraphos, & Decisiones, quibus constat quælibet Sectio, vel Paragraphus, longioresque Tractatus in plures Partes subdivisisset, retentis Divisionibus; & Subdivisionibus, alios Tractatus, Titulos, Sectiones, vel Paragraphos, ac Decisiones, addidimus. Præterea omnibus & singulis locum congruum assignavimus, quoties aut nullum, aut incongruum habuerunt; quod non infrequenter contigit: Innumeras quoque notas, sive usum, sive Criticam spectantes, adjecimus; desumptis prioribus ex Novissimo Jure; posterioribus verò depromptis ex doctioribus Criticis. Cum plurimæ essent citationes puræ & simplices, his subjecimus loci laudati substantiam, aut verba notabiliora, idque eo conducibilis visum est, quod prædictæ
cita-

citationes plerumque desumantur ex Libris, qui in manibus cujusvis Juris Canonici studiosi non versantur.

Quamplurimas abbreviationes insolitas, aut saltem non vulgares, explicuimus; loca non pauca, quorum pars casu perierat, restituimus; correctiones benemultas quoad punctuationem, aut neglectam, aut malè locatam, necnon quoad citationes mendosas, fecimus; quandocumque Canones, aliave similia ex Veteri Editione laudat, indicavimus, ubi habentur in Novâ, præsertim si de Collectione *Actorum Cleri Gallicani*, idque quia in Nova ordo Veteris planè immutatus. Cætera quæ nostra sunt in Editione Manuscripti, data occasione, in Præfationibus Secundi Tomi sigillatim memorabuntur.

Alias mutationes majoris momenti libentissimè fecissemus, si nobis licuisset, Collectoris methodum ad nostram reducendo, quam præferendam illi censebamus; sed Fides, Religio, Æquitas, Modestia, immensusque Labor vetabant. Authoris, ipsiusque Amici mentem, in benigniorem partem interpretandam duximus, credidimusque Collectionem nobis in depositum concreditam, in publicum bonum transmittendam, prout facta erat, quoad ea, quæ ab Authore absoluta viderentur; quantum vetò ad alia, quæ imperfecta remanserant, ad eam perfectionem adducendam, quam suscipere poterant. Præterea seriùs perspeximus, quæ reformatione egerent, nimiumque creverat proprium Opus nostrum, ideòque aut recudendum erat Opus totum Domini DALLO, nostrumque, quod vires, otium, ætatemque senilem excedebat, aut utrumque intactum relinquendum quoad Methodum: Necessitas ergò incubuit, aut deserendi Opus utriusque jam penè perfectum, quod sine publico detrimento fieri nequibat, aut conjungendi utramque Methodum in Tractatibus ab utroque diversâ methodo compositis, ut uterque labore suo potiretur, utque utilitate hinc in publicum reversura neuter careret.

Quo in bivio hæsitare non permittebat mens sana, cum in uno damnum, in altero commodum, & jacturæ lucrum præferendum, certissimè evidentissimèque ipsa diceret; ad hanc etiam partem amplectendam inducti sumus, quod diversitas methodi Operi proffit potius quam noceat, non solum in rebus, quæ ab alterutro dumtaxat tractatæ sunt; cum tunc Tractatus alterius suppleant ea, quæ ab altero præterita sunt; sed etiam in iis, quæ ab utroque tractata sunt, cum Tractatus nostri ob explicationes, quas continent, haberi possint veluti Commentaria Tractatum D. DALLO, omni prorsus expositione carentium.

Hæc igitur fuit prima Operis nostri origo, de qua sermonem institueramus. Operis origini Methodum subjungimus, quia ex eodem fonte manavit quo Opus ipsum: Didicimus si quidem à Magistro, sicut ipse à suis, collectas circa rem quamlibet sententias ita ordinare, ut explicatâ priùs illius naturâ, tum causas, effectus, proprietates, vias demum quibus desinit explanemus. Verùm methodo à Magistro accepta non contenti, de nostro duplex Regularum genus addidimus, ut Operi nihil desit, eorum quibus utilius efficiatur: Alterum nempe, quo, illa quæ in Corpore Juris Canonici habentur, ab iis, quæ in illo non habentur fecernantur: Alterum verò, quo, quæ in usu sunt saltem apud Gallos, ab aliis, quæ apud eosdem in usu non sunt, distinguantur. Utrumque autem Regularum genus exactum,

certumque haberi potest; prius, propter Collectorum diligentiam, quæ maxima fuit; posterius ob summam illorum, quorum ope conditum est, circa Gallicanum usum peritiam. Cùm in *Concilio TRIDENTINO* plurima legantur ad hodiernum usum spectantia, in conficiendis Regulis circa hunc usum Decretorum hujus Concilii rationem maximam habuimus.

Addidimus etiam interdum Summaria, quibus Tituli cum Titulis connectuntur, necnon & Regulæ unius Tituli, cum aliis ejusdem Tituli; adjecimus quoque Corollaria, quibus in lucem prodeunt, quæ ex collectis sub eodem Titulo Regulis fructuosæ consequentiæ elici possint.

Ex dictis circa Operis, tum originem, tum methodum, nemo non videt quis ex illo sperandus sit fructus; idcirco de utroque prius diximus, quàm de illius utilitate seorsim ageremus; ad id quoque moti sumus ex eo quod non pauca ex præmissis necessaria videantur, ad faciliùs intelligenda, quæ de percipiendis ex Opere commodis sigillatim dicituri sumus. Singularia autem hæc commoda plura sunt, quàm ut omnia hic recenseantur, usuque meliùs sentiantur quàm verbis exprimentur. Tribus ergo contenti cætera omitemus, illaque tria indicabimus, priusquam qualia quantaque sint exponamus.

Primum quod sese offert situm est in eo, quod redactis ad Sententias Canonibus, facta in plerisque inserta refecantur, quæ ut plurimum inutilia sunt: Hinc, refectâ non exiguâ Juris Canonici parte, non parvo eximitur labore hujus scientiæ alumnus: Hinc, quod in hujusmodi Canonibus circa aliquam rem legitur promptiùs concipitur, conceptumque tenaciùs retinetur; eodem planè modo, quo corporis humani dissectione, partes, quæ carne obteguntur, meliùs cognoscuntur, cognitarumque forma, aliaque hujusmodi tenaciùs adhærescit.

Alterum, quod ex Opere nostro nascitur, commodum, in eo ponimus, quod plurima, quæ sine ordine, vel ordine incongruo habentur in Corpore Juris Canonici, congruentiori ad docendum ratione in Opere nostro legentur: Desideratur etenim plerumque ordo in *Decreto GRATIANI*; in aliis verò Juris Libris est tantum temporis ordo, ad tradendas scientias omninò ineptus, quia casus occurrentes eodem tempore sunt sæpiùs cum occurrentibus alio tempore similiores quàm inter se; sicut Nepotes ad Avorum, quàm ad Parentum similitudinem quandoque magis accedunt; in Opere autem nostro eo modo res ordinantur, quo considerandæ sunt, ut perfectè cognoscantur: Hinc cùm ordo ita sit lumen rerum, ut, quæ benè ordinata sunt, sese invicem illustrent, unâ horâ plus proficiet qui nostro in Opere Jus Canonicum leget, quàm uno die si illud legat in solis Libris, quibus illius Corpus componitur:

Quod postremo loco recensemus capiendum ex Opere nostro commodum non postremum est, si vim, si meritum, si magnitudinem spectes; nam si ex factorum refectiōe brevior sit Canonicus cursus; si ex recto cujusque rei, de qua tractat, clarior sit, ex accurata omnium quæ ad eandem rem pertinent Collectione perfectior efficitur.

Ex hac autem Collectione tertium petitur commodum; sicut ex memorata

morata

morata factorum inutilium refectione, primum; ex prædicto ordine, secundum desumuntur. In hoc uno namque positum est, quod quæcumque hùc illùc dispersa sunt, sua extrà loca errant, sub alienis peregrinantur Titulis, coadunata simul suis quæque locis collocantur, sedi, patriæque, ut ita dicamus, restituantur.

Hinc dum dubitabitur, an aliquid in Canonico Jure reperiatur, necne? An res illa præcipiatur, ista verò prohibeatur? An talis forma ibi præscribatur, an alia? An talis conditio sit requisita? An sufficiat? aliaque hujusmodi, facile solvetur, dubium; ad hoc enim sat erit, ut congruentes huic similive dubio Regulæ percurrantur, in quibus scilicet negatur alia in Jure Canonico reperiri, præcipi, vetari, ad illud, vel istud requiri, quàm quæ sub his comprehenduntur.

Hinc qui scire cupit an res aliqua in Canone integro tractetur, sive quoad omnes suas partes explicetur, facillimè discet, modò singulas hujus rei partes distinctè cognoscat; sufficet enim ut quærat, an in collectis circa illam Canonibus habeatur?

Quamvis de aliis Operis nostri utilitatibus filere decreverimus, una adhuc est, quam prætermittere non possumus: Hæc autem est: Multa multoties in Jure Canonico nedum eodem sensu, sed & iisdem ferè terminis leguntur, quæ semel tantùm in Opere nostro legentur, citatis tamen in margine, aliove loco præcipuis circa hæc Canonibus, ne ignorentur loca, in quibus eadem dicuntur; ideòque plurimæ repetitiones æquè tædiosæ ac inutiles refecabuntur. Undè primò non absimile commodum nascitur. His omnibus commodis hoc etiam adde, quod unum ad commendandum Opus sufficeret, nempè ipsum Opus saltem futurum esse veluti absolutum totius Juris Canonici Indicem, juxtà genuinam rerum seriem digestum, ac cujusvis illarum naturam, genus, species, causas, effectus, proprietates, cæteraque ad illam pertinentia continentem.

Postquam in *Primo Tomo* fusè DE PROLEGOMENIS actum est, dein in *Duobus Posterioribus Tomis* Opus ipsum aggredimur, quod in *Tres Partes* divisimus. In *Prima* DE PERSONIS; in *Secunda* DE REBUS; in *Tertia* DE JUDICIIS differitur. Tractatus DE PERSONIS, Duabus Partibus constat, quarum *Prior* est DE ECCLESIA; *Posterior* verò DE CANONICIS, & hæc *Secundum Tomum* complent. Tractatus verò DE REBUS in *Tres Partes* dividitur, quarum *Prima* DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS; *Secunda* DE CONTRACTIBUS; *Tertia* DE SACRAMENTIS loquitur; quæ junctæ Tractatui DE JUDICIIS, *Tomum Tertium* absolvunt.

Præfixus cuique Parti Index, qui, quæcumque in qualibet, & quo ordine discutiemus, patefaciet; hoc etiam Parti cuivis commune est, quod Sacras Antiquæ Disciplinæ Reliquias venerati ubique summa cum cura collegimus, præsentem verò non aspernati, quantum licet, defendimus; nulli quoque hominum generi addicti, sed soli veritati, suum cuique reddere conati sumus: Hinc datâ occasione, vel etiam de industria, suo loco supremam Regum in Temporalibus potestatem, indeque ipsorum ab Ecclesia quoad hoc independentiam; summam quoque Ecclesiæ in Spiritualibus autoritatem, ipsiusque quoad hoc soli Deo subjec-

tionem, variis Juris Textibus tutati sumus: Hinc contra Doctores Ultramontanos simili modo Episcopalem Dignitatem, necnon illorum in dispensando, atque in absolvendo potestatem defendimus: Hinc institutioni humanæ apud nos Divinâ præponderante, nedum Episcopis, sed & Presbyteris, quem habent à Deo locum, per eosdem Canones, statuimus.

Cæterum, in qualibet Operis Parte, ne ruente fundamento ædificatio tota simul corrueret, modestioris Criticæ Leges secuti adulterinos Juris Textus pro Germanis, dubios pro certis, recentes pro antiquis haberi passî non sumus; sed quanta valuimus diligentia, pro necessitate tamen tractatæ rei, faventes vel repugnantes, cujus autoritatis ætatîve sint, ostendere conati sumus.

Instructus ergo Lector, ut par erat, de Operis origine, methodo, fructu, & divisione utatur, fruatur labore nostro ad majorem Dei gloriam, ut si verbo non oret pro nobis, sua saltem oret oratione.

TESTIMONIA